

Jatka seuraavalle sivulle

Tämä ylimääräinen sivu on siksi,
että kuvat asetuisivat aukeamille
oikeina sivupareina, samalla tavalla
kuin ne ovat lehdessä

Kukkalautani talvisia tuoksuja

↑ 'Dr. Westerlundin'
soma kukintaa.

Monen vanhan huonekasvin kukat tuoksuvat ihanasti ja tunnistettavasti. Lukinliljan, kapmaankriinumien tai huoneruusun kukinnan kruunaa voimakas tuoksu, joka jää talteen hoitajansa muistiin ja tunteisiin.

TEKSTI JA KUVAT: TUOVI MUTANEN

Joillakin lajeilla kukintoja voimakkaammin tuoksuvat kuitenkin kasvin lehdet. Kukillaan tuoksuvat lajit ilahduttavat nenää muutaman päivän tai viikon ajan, tuoksuvalteisillä lajeilla taas aromeja riittää vuoden jokaiseksi päiväksi. Toisin kuin kukkien, lehtien tuoksun määrää voi myös säädellä. Kukintojen tuoksuaineet vapautuvat ilmaan omine aikoihin, kun sitä vastoin lehtien tuoksu paljastuu vasta kasvia kosketellessa. Jos ei kaipa tuoksua huoneeseensa, kannattaa ruukkua liikutella mahdollisimman vähän ja jättää ainakin lehdet rauhaan. Tuoksu tarpeen tullen apu löytyy kädenmitan päästä.

← Tuoksupelakuun pistokkaat juurtuvat keväällä helposti vedessä tai suoraan multaan pistettyinä.

→ Tuoksupelakuulla raikastettiin ummehtunutta huoneilmaa. ”Skaka blomman, pastorn kommer”, Ravista kukkaa, pastori tulee!

Tuoksuva terveyskukka

Tuoksupelargonien lehtien aromit lehahtavat ilmaan helposti, tuoksupilveen riittää muutaman lehden leikkaus tai kasvin kevyt heilautus. Yleisimmän muodon aromi on sitruksinen ja raikas, minkä vuoksi sitä on todennäköisesti pidetty myös tervehdyttävänä. Tunnetuin tuoksupelargonin puolestapuhuja lienee Enköpingsissä praktiikkaansa harjoittanut tohtori Ernst Westerlund (1839–1924). Hän ymmärsi kehon ja mielen yhteyden ja onnistui parantamaan muiden lääkäreiden toivottomina tai luulosairaina pitämiä potilaita. Tuoksupelargoni oli osa Westerlundin kokonaisvaltaista hoitoa, ja hän kehotti potilaitaan pitämään virkistävää tuoksuva kasvia makuuhuoneessaan. Moni aikalainen luotti vahvasti kasvin voimaan. Leena Arkio mainitsee kirjassaan *Rakkaat vanhat huonekasvit*, miten myös ”Fredrika Runeberg uskoi, että tuoksupelargoni parantaa kaikki sairaudet hammassärystä mustasukkaisuuteen, reumatismit, vilustumiset, kaikki!”. Molemmat terveyskasvin kannattajat ovat sittemmin saaneet Tuoksupelargoni-ryhmään omat nimikkolajikkeensa: ’Dr. Westerlund’ ja ’Fredrika Runeberg’.

Perinteiset tuoksupelargonit ovat oman kokeukseni mukaan helppohoitoisia huonekasveja, jotka pärjäävät ympäri vuoden perushoidolla. Kun kotipelakuut talvehtivat asuinhuoneissa usein hieinan oikullisesti, tuoksupelakuut selviävät lämmön ja vähäisen luonnonvalon yhdistelmästä huomattavasti paremmin. Omilla ’Dr. Westerlundeillani’ ei ole edes vakioikkunaa tai -ilmansuuntaa, vaan laitatan ruukut sinne, mistä kulloinkin sattuu löytymään sopivasti tilaa.

Tällä hetkellä minulla on kaksi kookasta yksilöä, joista toinen viettää talvensa normaalissa huoneenlämmössä eteläisellä ikkunalla, toinen taas viileähköllä kuistilla luoteeseen avautuvan ikkunan edessä. Kumpikaan ei saa lisävaloa. Vettä lorauttelen talvikaudella sen verran, ettei kasvualusta pääse koskaan täysin kuivaksi. Kesällä tuoksupelakuu ilmoittaa kastelijan myöhästymisestä riiputtamalla lehtiään, ja jos vettä ei tule pikaisesti, kuivattamalla seuraavaksi muutaman lehtikannan. Talvella kasvutahti hidastuu, ja myös kastelija voi ottaa rennommin. Westerlund kasvaa nopeasti ja kestää hyvin leikkausta, joten saksin reheviä puskia pienem-

mäksi useita kertoja vuodessa. Viime vuosina olen tykästynyt rungolliseen malliin, joka paitsi näyttää hauskalta, myös mahtuu ikkunalaudalle paremmin kuin vapaasti pensasmaiseksi kasvava.

Tuulahdus Välimereltä

Toinen lehdillään tuoksuva huonekasvini on morsiusmyrtti. Eteläisessä Euroopassa ja Pohjois-Afrikassa matkailleet ovat saattaneet nähdä luonnossa suurilehtisen, muutaman metrin korkuiseksi kasvavan peruslajin välimerenmyrtin, *Myrtus communis*. Huonekasvina huomattavasti yleisempi, pienilehtinen morsiusmyrtti *M. communis* subsp. *tarentina* on tämän välimerenmyrtin alalaji, jota myydään usein myös rinnakkaisnimellä ’Microphylla’.

Tuoksuominaisuuteen vihjataan jo tieteellisessä nimensä. Sukunimi *Myrtus* tulee kreikan mirhaa, tuoksuva voidetta tai parfyymia tarkoittavasta sanasta, lajinimi *communis* taas tarkoittaa tavallista tai yleistä. Sekä kukat että lehdet tuoksuvat. Lehtien tuoksumolekyylit vapautuvat, kun lehtiä hieroo tai rusementaa sormien välissä. Jokainen kokee tuoksut

← Myrtti kestää tuoksupelakuun tavoin hyvin leikkausta ja muotoilua.

→ Tuuheat myrrit komistavat kirkonisäntä Vilénin vieraiden potretta.

omalla tavallaan, eikä hajureseptorisolujen ja aivojen yhteistyönä tuottaman aistimuksen kuvaaminen sanoilla ole lainkaan yksinkertaista. Minä haistan lehtien tuoksussa viileää mäntymetsää, ryytimäistä vihreyttä ja eukalyptusta.

Myrтин ominaisuuksia on arvostettu tuhansia vuosia, ja laji on mainittu niin Raamatussa kuin sitä parituhatta vuotta aiemmassa, maailman vanhimmassa kirjoitetussa teoksessa Gilgameshissa. Ari Turunen kertoo Gilgameshia lainaten kirjassaan, miten jumalat nuuhkivat myrтин ja setrin tuoksuilla täytettyjä astioita, ja pörräsivät niiden ympärillä kuin kärpäset.

Kun tuoksupelakuu tuntuu varsin sopeutavalta ja simppeleltä, on morsiusmyrtti hieman kimurantimpi tapaus. Olen vuosien varrella onnistunut kuivattamaan pari pientä myrttiä, mutta myös saamaan hengiltä vuosikausia vanhan, toista metriä korkean pensaan. Millaista hoitoa myrtti siis vaatii? Huonekasvikirjojen mukaan myrttiä kastellaan kesäisin runsaasti ja talvella niukemmin, seisova vesi ja juuripaakun kuivuminen ovat yhtä lailla turmiollisia. Paikka saa olla väljä ja valoisa, mutta suojassa auringonpaisteelta. Vuoden 1958 kirjassa hoito-ohjeet on tiivistetty napakasti kuuteen sanaan: ”Sijoitetaan pohjoisikkunalle. Kukki

alkukesällä. Pistokaslisäys. Vakiomulta.” Runsaasti kasvikirjoja julkaisseen ylipuutarhuri Esko Puuposen pohdinta myrтин harvinaistumisen syistä on mielestäni lähempänä totuutta. ”Synnä siihen lienee muodin muutosten ohella myös se, ettei enää ainaisen kiireen vallitessa ole tilaisuutta syventyä tämän hie non, joskin hieman vaikeahkon kasvin hoitamiseen. Tarvitaan melkoinen annos kiintymystä ja innostusta sekä huolellista hoitamista, jotta se viihtyisi kunnolla keskuslämmitystalossa.” Myrttiä on onneksi helppo lisätä pistokkaista – mikäli ainaisen kiireen keskellä niitä ehtii ottaa. Silloin kukkalaudan tuoksujatkumo on turvattu.

Tekstissä mainitut kirjat:

- Arkio, Leena 1985. Rakkaat vanhat huonekasvit. Otava, Helsinki.
- Ikkala, Lauri 1958. Huonekasveja värikuvina. WSOY, Helsinki.
- Puupponen, Esko 1963. Harrastajan viherkasvikirja. WSOY, Helsinki.
- Turunen, Ari 2021. Tuoksujuen Atlas. Aula & Co, Helsinki.

→ Jos varsi on elossa, lehtensä karistanut myrtti vihertyy kevään tullen.

